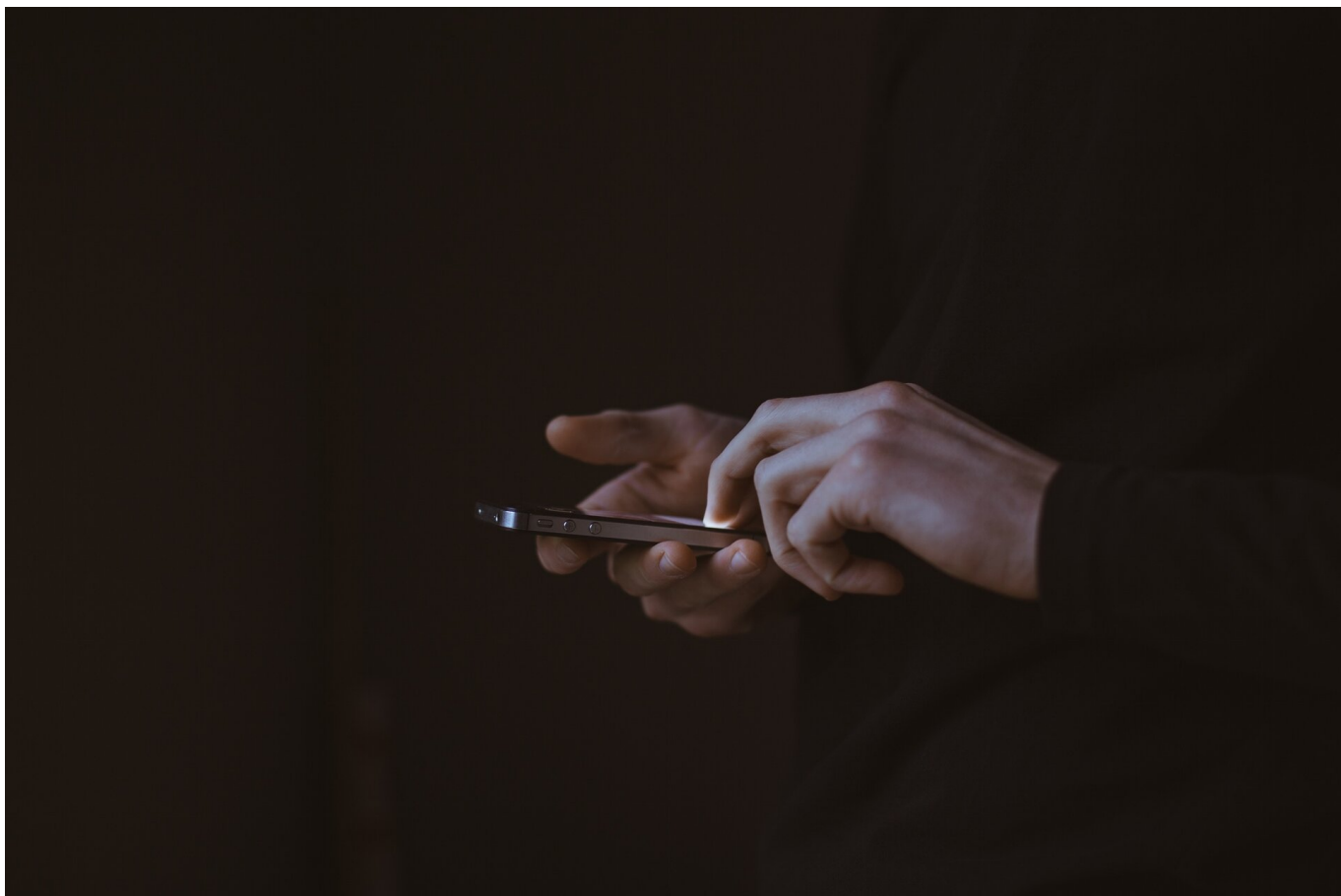

Warsztaty interpretacyjne. Ewa Lipska *Pełny ekran*

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Animacja](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Anna Legeżyńska, *Ewa Lipska*. Cytat za:
<http://przewodnikpoetycki.amu.edu.pl/encyklopedia/ewa-lipska/>.
- Źródło: Antoni Libera, *Dawniej to były czasy!*, [w:] *Madame*.
- Źródło: Piotr Śliwiński, *Poezja, czyli bunt*, [w:] *Poznawanie Herberta*, t. 2.
- Źródło: Ewa Lipska, *Pełny ekran*.
- Źródło: Agnieszka Osiecka, *Ludzkie gadanie*.

Warsztaty interpretacyjne. Ewa Lipska *Pełny ekran*

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Ewa Lipska to współczesna poetka, która w swojej twórczości sięga po zróżnicowane tematy, często bezpośrednio dotyczące otaczającej nas rzeczywistości. W obliczu rewolucji informatycznej oraz gwałtownych przemian technologicznych, jakie przyniósł XXI wiek, poetka opublikowała utwór, który zarówno na poziomie leksykalnym, jak i treściowym wpisał się w niezwykle newralgiczne problemy oraz rozterki ponowoczesnego człowieka.

Co chciała przekazać Lipska, pisząc o plikach, ikonach oraz komunikatorze gadu-gadu? Czy jej wiersz jest jeszcze dzisiaj aktualny i zrozumiały, czy raczej współcześni mierzą się już z nowymi problemami?

Twoje cele

- Przeanalizujesz cechy charakterystyczne poezji Ewy Lipskiej i pokolenia, do którego się zaliczała.
- Rozpoznasz sytuację liryczną i problematykę poruszaną w wierszu Ewy Lipskiej *Pełny ekran*.
- Określisz funkcję środków stylistycznych w utworze Lipskiej.

Przeczytaj

Ewa Lipska

Ewa Lipska (ur. w 1945 w Krakowie) to współczesna poetka i felietonistka. W latach 1970–1980 była redaktorką działu poezji Wydawnictwa Literackiego. Pełniła także funkcje dyrektorki Instytutu Polskiego w Wiedniu. Jest członkinią licznych stowarzyszeń: polskiego i austriackiego PEN Clubu, Stowarzyszenia Pisarzy Polskich, Polskiej Akademii Umiejętności.

Ewa Lipska

Źródło: licencja: CC BY-SA 3.0.

Ewa Lipska jest autorką wielu zbiorów wierszy, m.in. *Nie o śmierć tutaj chodzi, lecz o biały kordonek* (1982), *Przechowalnia ciemności* (1985), *Strefa ograniczonego postępu* (1990), *Ludzie dla początkujących* (1997), *Sklepy zoologiczne* (2001), *Gdzie indziej* (2005), *Drzazga* (2006). Jest laureatką wielu nagród, między innymi w 1973 roku otrzymała nagrodę Fundacji Kościelskich, a w 1992 roku – polskiego Pen Clubu.

Poezja Lipskiej

Lipska stosuje w liryce i prozie poetycki zapis niepokojów egzystencjalnych współczesnego człowieka, swobodnie operuje też **paradoksem** i **ironią**. Jej poezja naznaczona jest zarówno głęboko intelektualnym namysłem, jak i fizycznym konkretem, a nawet cielesnością. Porusza zagadnienia związane z osobistym życiem emocjonalnym i wspólnotowym

doświadczeniem; zalicza się ją bowiem do grup pokoleniowych, o czym pisze Anna Legeżyńska:

((Anna Legeżyńska

Ewa Lipska

Ewa Lipska należy do pierwszego powojennego pokolenia, które w swym wczesnym, uznawanym za programowy wierszu pt. *My* charakteryzowała jako generację z „przestrzeloną pamięcią”, „dźwigającą pamięć umarłych”, lecz zarazem odczuwającą wydziedziczenie z bohaterskiego mitu i poszukującą celu własnej egzystencji.

Kiedy 8 października 1945 roku w Krakowie przychodziła na świat, miasto nosiło świeże ślady dramatycznych chwil końca wojny, zarówno po styczniowych bombardowaniach i ostrzałach wyzwolicielskiej armii marszałka Koniewa, jak też po sierpniowym pogromie Żydów na Kazimierzu. Symbolika mijającej historii domykała się również w uroczystym pogrzebie Wincentego Witosa (który odbył się w końcu miesiąca narodzin poetki). Lata szkolne i młodość poetki determinowała ideologia, upływały one w cieniu „zimnej wojny”, w świecie odgraniczonym „żelazną kurtyną”.

[...]

Już wkrótce pokolenie to stanie się bodaj najbardziej konsekwentnie w powojennej historii kraju zbuntowaną formacją opozycjonistów, walczących najpierw o prawa obywatelskie, a potem także o zmianę politycznego ustroju. Można tedy spojrzeć na twórczość Ewy Lipskiej jako uczestniczki silnego w latach 70. nurtu artystyczno-ideowej kontestacji, nazywanej **Nową Falą** czy Pokoleniem '68.

Źródło: Anna Legeżyńska, *Ewa Lipska*. Cytat za: <http://przewodnikpoetycki.amu.edu.pl/encyklopedia/ewa-lipska/>.

Ponowoczesność w poezji

Ewa Lipska

“ **Pełny ekran**

Gadu-gadu telefonuje jego fotografia.

Poślubna podróż przejeżdża przez ekran.

Ona w pliku białej sukni. On w ikonach tenisówek.

Zalogowałem się w tobie na zawsze.

Czytam co mnie myślisz w twoich czcionkach

Nadlatuje Arial.

A oni ze wspólnego okna

wyskakują wprost w witryny przestworzy.

I tak

zawsze się kończy na tajnej służbie Security

która czeka już na nich

w pobliskiej dyskotecie.

Dokoła

pełny ekran z widokiem

tego co ma jeszcze nastąpić.

Źródło: Ewa Lipska, *Pełny ekran*.

Wiersz *Pełny ekran* pochodzi z domu *Gdzie indziej*(2005). Na zakorzenienie utworu we współczesności, realiach początków XXI wieku, wskazują użyte w nim słowa i sformułowania, takie jak: „gad-gadu”, „zalogowałem się w tobie”, „ikony tenisówek”, które odsyłają do rzeczywistości internetowej, cyfrowej, w pierwszych latach nowego stulecia mającej wyraźny wpływ na kształt relacji międzyludzkich.

Tematyka odwołująca się do doświadczeń danego czasu jest czymś charakterystycznym dla poezji Lipskiej. Jak zauważa Legeżyńska:

“ **Anna Legeżyńska**

Ewa Lipska

Lipska wprowadza do wiersza ikony kultury masowej jako znaki wspólne dla europejskiej świadomości. Postaci filmu (Marilyn Monroe), sztuki (Andy Warhol), mody (Versace), ale także codzienne

gadżety techniki (telefon komórkowy, komputer, robot kuchenny) oraz nazwy charakterystycznych przestrzeni (siłownia, dom mody, lotnisko). Rejestrowane przez poetkę ponowoczesne doświadczenie kulturowe ma jednak charakter ambiwalentny: z jednej strony niesie negatywne odczucie zawłaszczenia i zdominowania egzystencji przez cyberkulturę, z drugiej – sprzyja wyostrzeniu świadomości podmiotu, uporczywie broniącego się przed nieautentycznością przeżycia. Poetka konfrontuje technikę jako zdobycz umysłu z psychofizycznością człowieka jako darem natury.

[...]

Pozostając w kręgu wielkiej tradycji modernistycznej (literackiej, malarskiej, muzycznej), Lipska z uwagą śledzi inwazję kultury popularnej i zacieranie się granic między obiegiem elitarnym a potocznym. Zdaje sobie sprawę z nieuchronności tego procesu, podejmuje tedy wyzwanie: wprowadza do wiersza rekwizyty postępu, techniki, wzbogaca język o nowe frazy i słowa, lecz wszystko to przesiewa przez ironię, strażniczkę autentyzmu.

Źródło: Anna Legeżyńska, *Ewa Lipska*. Cytat za: <http://przewodnikpoetycki.amu.edu.pl/encyklopedia/ewa-lipska/>.

Lipska zachowuje zatem dystans wobec tego, co opisuje i czego sama doświadcza. Jej oceny są ostrożne, ponowoczesną kulturę zdaje się infantylizować i konfrontować z ponadczasowymi wartościami.

Słownik

ironia

(gr. *eirōneía* – przestawianie, pozorowanie) drwina, złośliwość lub szyderstwo ukryte w wypowiedzi pozornie aprobującej, nadanie wypowiedzi odwrotnego sensu w stosunku do tego, co wynika ze znaczenia użytych słów, na przykład w celu ośmieszenia poglądów czy cech rozmówcy lub pokazania dystansu wobec osób czy zjawisk; wypowiedź zawierająca ironię najczęściej jest krytyką lub naganą, która przyjmuje formę pozornej pochwały; ironia jest narzędziem literackim, w którym wybrane słowa są celowo używane do wskazania znaczenia innego niż dosłowne, można wyróżnić ironię słowną i sytuacyjną

formacja poetycka, która wyłoniła się z ruchu młodoliterackiego w Polsce na przełomie lat 60. i 70.; zwana też Pokoleniem '68, gdyż dla jej reprezentantów najważniejszym doświadczeniem pokoleniowym było przeżycie wydarzeń 1968 roku; szczytowy okres jej aktywności przypadł na lata 1971–76, rozpad spowodowała zwłaszcza utrata dostępu do obiegu oficjalnego; realizowała program liryki obywatelskiej i moralistycznej, łączącej autentyzm obserwacji społecznych z demaskatorską analizą stereotypów języka publicznego i oficjalnej propagandy (zwłaszcza tzw. nowomowy)

paradoks

(gr. *parádoxos* – nieoczekiwany, niewiarygodny) rozumowanie, którego każdemu elementowi towarzyszy pozorna oczywistość, a które okazuje się wadliwe, ponieważ prowadzi do takich wniosków, z których każdy z osobna jesteśmy skłonni uznać za prawdziwy, a które są w jawnej sprzeczności ze sobą lub z uprzednio przyjętymi założeniami

Animacja

Polecenie 1

Wynotuj z wiersza charakterystyczne nazwy własne oraz słownictwo świadczące o współczesności utworu. Wyjaśnij, czemu służy obecność tych sformułowań.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DplWRwUxc>

Film nawiązujący do treści materiału pod tytułem Poezja w wirtualny świecie.

Polecenie 2

Wyjaśnij, w jaki sposób poetka opisuje wpływ nowoczesnych technologii na relacje międzyludzkie.

Sprawdź się

Tekst do ćwiczeń

((Ewa Lipska

Pełny ekran

Gadu-gadu telefonuje jego fotografia.

Poślubna podróż przejeżdża przez ekran.

Ona w pliku białej sukni. On w ikonach tenisówek.

Zalogowałem się w tobie na zawsze.

Czytam co mnie myślisz w twoich czcionkach

Nadlatuje Arial.

A oni ze wspólnego okna

wyskakują wprost w witryny przestworzy.

I tak

zawsze się kończy na tajnej służbie Security

która czeka już na nich

w pobliskiej dyskotecie.

Dokoła

pełny ekran z widokiem

tego co ma jeszcze nastąpić.

Źródło: Ewa Lipska, *Pełny ekran*.

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz, jakiej sytuacji komunikacyjnej i cywilizacyjnej dotyczy sytuacja liryczna wiersza Ewy Lipskiej *Pełny ekran*.

☐ pisanie smsa

☐ zawarcie związku małżeńskiego

☐ odebranie wiadomości na komunikatorze internetowym

Ćwiczenie 2

Uzupełnij tabelkę o cytaty ilustrujące podane środki stylistyczne użyte w wierszu, a także określ funkcję, jaką spełniają w utworze.

Środek stylistyczny	Cytat	Funkcja
personifikacja		
metafora		
przerzutnia		

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Wyjaśnij, na czym polega funkcjonowanie nowożeńców w wierszu Lipskiej.

Ćwiczenie 5

Wyjaśnij, jak należy interpretować słowa „Nadlatuje Arial”.

Ćwiczenie 6

Na podstawie wiersza uzasadnij, że rzeczywistość funkcjonuje w nim we fragmentach, wszystko zostało pomniejszone, a formy komunikowania się nie służą budowaniu pogłębionych relacji między ludźmi.

Ćwiczenie 7

Porównaj ekrany (ten z wiersza i te na Piccadilly Circus i na Times Square). Rozstrzygnij, czy dziś świat istnieje wyłącznie na ekranach, czy jednak tworzą go realni ludzie?

Picadilly Circus w Londynie

Źródło: domena publiczna.

Times Square w Nowym Jorku

Źródło: domena publiczna.

Porównaj znaczenie i funkcję związków „gadu-gadu” i „dylu-dylu” w wierszu Ewy Lipskiej *Pełny ekran* i w tekście piosenki Agnieszki Osieckiej *Ludzkie gadanie*.

((Agnieszka Osiecka

Ludzkie gadanie

Gdzie diabeł „dobranoc” mówi do ciotki,
gdzie w cichej niezgodzie przyszło nam żyć,
na piecu gdzieś mieszkają plotki,
wychodzą na świat, gdy chce im się pić...

Niewiele im trzeba – żywią się nami,
szczęśliwą miłością, płaczem i snem.
Zwyczajnie – ot, przychodzą drzwiami,
pospieszne, jak dym i lotne, jak cień.

Gadu, gadu, gadu, gadu, gadu, gadu nocą,
Baju, baju, baju, baju, baju, baju w dzień

Gdzie wdowa do wdówki mówi: „kochana”,
gdzie kot w rękawiczkach czeka na mysz,
gdzie każdy ptak zna swego pana,
tam wiedzą, co jesz, co pijesz, gdzie śpisz...

Gdy noc na miasteczko spada, jak sowa,
splatają się ręce takich, jak my
i strzeże nas księżyc ował,
by żaden zły wilk nie pukał do drzwi.

A potem siadamy tuż przy kominku
siadamy tuż przy kominku

i długo gadamy, że to, że sio...

Tak samo jak ten tłum na rynku jak ten tłum,
pleciemy co kto, kto kiedy, gdzie kto...

Gadu, gadu, gadu, gadu, gadu, gadu nocą,
Baju, baju, baju, baju, baju, baju w dzień

Źródło: Agnieszka Osiecka, *Ludzkie gadanie*.

Praca domowa

Przeanalizuj zjawisko humanizmu w dobie cyfryzacji na podstawie wybranych tekstów literackich. Opracuj konspekt wypowiedzi ustnej.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Warsztaty interpretacyjne. Ewa Lipska *Pełny ekran*

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;

3) rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), retorycznych (przemówienie, laudacja, homilia), popularnonaukowych i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz; rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte; rozróżnia odpowiedzi właściwe i unikowe;

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;

2) rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i wykorzystuje je w budowie wypowiedzi o różnym charakterze;

3) rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi;

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

2) rozróżnia style funkcjonalne polszczyzny oraz rozumie zasady ich stosowania;

7) rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

5) rozróżnia typy argumentów, w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty ad personam);

6) rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

3. korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej;

5. dokonuje krytycznej selekcji źródeł;

6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;

8. posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi, frazeologicznymi, skrótów, gwarowymi), także w wersji on-line;

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

11. korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- przeanalizuje cechy charakterystyczne poezji Ewy Lipskiej i pokolenia, do którego się zaliczała;
- rozpozna sytuację liryczną i problematykę poruszaną w wierszu Ewy Lipskiej *Pełny ekran*;
- określi funkcję środków stylistycznych w utworze Lipskiej.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- burza mózgów.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji**Przed lekcją:**

1. Uczniowie zapoznają się w domu z wierszem Ewy Lipskiej *Pełny ekran*.

Trwa wczytywanie danych...

Ewa Lipska
Pełny ekran

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DiDZnqbu0>

Film z nagraniem utworu Pełny ekran Ewy Lipskiej

((Ewa Lipska

Pełny ekran

Gadu-gadu telefonuje jego fotografia.

Poślubna podróż przejeżdża przez ekran.

Ona w pliku białej sukni. On w ikonach tenisówek.

Zalogowałem się w tobie na zawsze.

Czytam co mnie myślisz w twoich czcionkach

Nadlatuje Arial.

A oni ze wspólnego okna

wyskakują wprost w witryny przestworzy.

I tak

zawsze się kończy na tajnej służbie Security

która czeka już na nich

w pobliskiej dyskotece.

Dokoła pełny ekran z widokiem tego co ma jeszcze nastąpić.

Źródło: Ewa Lipska, *Pełny ekran*.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy uczniom cele zajęć oraz wspólnie ustala z nimi kryteria sukcesu.
2. Krótka rozmowa wprowadzająca w temat lekcji: Czy przeszłość zawsze wydaje się lepsza od teraźniejszości?

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie zapoznają się z „Wprowadzeniem” i sekcją „Przeczytaj”. Dzielią się również refleksjami na temat wiersza *Pełny ekran*.
2. Nauczyciel na dużym ekranie prezentuje animację. Następnie uczniowie w parach wynotowują z wiersza charakterystyczne nazwy własne oraz słownictwo, świadczące o współczesności utworu. Określają, czemu służy obecność tych sformułowań.
3. Burza mózgów. Nauczyciel zadaje uczniom pytanie związane z tematem lekcji: W jaki sposób w wierszu ukazany jest wpływ nowoczesnych technologii na relacje międzyludzkie? Następnie informuje uczniów, że będą pracować metodą burzy mózgów i, jeśli to konieczne, wyjaśnia jej zasady. Wyłania także moderatora, który będzie zapisywał pomysły na tablicy, a następnie określa czas wykonania zadania. Uczniowie podają własne propozycje. Każda z nich zostaje zapisana przez moderatora. Po zakończeniu fazy twórczej następuje wspólna weryfikacja pomysłów. Na tablicy zostają tylko te, które się nie powielają i które zostały przez uczniów uznane za właściwe odpowiedzi.
4. Prowadzący zapowiada uczniom, że w kolejnym kroku będą rozwiązywać ćwiczenia – od najprostszych do najtrudniejszych. Każdy z uczniów robi to samodzielnie. Po ustalonym czasie wybrani uczniowie przedstawiają odpowiedzi, a reszta klasy wspólnie ustosunkowuje się do nich. Nauczyciel w razie potrzeby koryguje odpowiedzi, dopowiada istotne informacje, udziela uczniom informacji zwrotnej.

Faza podsumowująca:

1. W ramach podsumowania wiedzy z lekcji uczniowie w kiluosobowych zespołach tworzą własny wiersz odsyłający do rzeczywistości internetowej, cyfrowe. Po wykonanej pracy twórczej uczniowie prezentują jej efekty na forum.
2. Nauczyciel ponownie odczytuje temat lekcji i inicjuje krótką rozmowę na temat kryteriów sukcesu. Zadaje również pytania podsumowujące i prosi wybranych uczniów o odpowiedzi.

Praca domowa:

1. Przeanalizuj zjawisko humanizmu w dobie cyfryzacji na podstawie wybranych tekstów literackich. Opracuj konspekt wypowiedzi ustnej.

Materiały pomocnicze:

- Stanisław Stabro, *Poeta odrzucony*, Kraków 1989.
- <http://przewodnikpoetycki.amu.edu.pl/encyklopedia/ewa-lipska/>

Wskazówki metodyczne

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Animacja” do podsumowania lekcji.